

כשבודק הכיסים ממילא מברך עכ"ל. הרי מפורש דרך בחדר שיך תקנת חכמים לבדוק, ולא בכיסים ובתי הידים וכדומה אם כן גם קופערט שיש בו חמץ בכלל זה הוא.

(ט) וכן מצאתי במהרש"א פסחים [דף ו' ע"א ד"ה דעתו לחזור] שכתב, וכשדעתו לחזור בימי פסח חששו כיון דהוא בים ובמדבר בשיירא ואין כאן מקום בדיקה — ושם יפגע ולא יבטל וכו' ומיהו בההוא שעשה ביתו אוצר "שהוא מקום בדיקה" וליכא למיחש שמא לא יבטל וכו' עיי"ב הרי מפורש במהרש"א דבים ובשיירא אין כאן מקום בדיקה, יען שאין לו חדר — רק באוצר שהוא מקום בדיקה ממש, וזהו כנ"ל דרך בחדר ולא בשאר דברים, שהי' בהם חמץ צריך בדיקה.

שהיה בו חמץ חייבו חכמים בבדיקה וע"ז אמרו כל מקום שמכניסים בו חמץ היינו חוזרים בלבד, וקיימתי זאת מסברא דנפשאי מיד בעת שנשאלתי על זה. ושוב מצאתי כן מפורש במגן האלף [סימן תל"ו סעיף קטן ט'] על הא שכתב המחבר דאם שכח ולא בדק [קודם ל' יום בעת שנסע מביתו] יבטל כשיגיע הפסח ולא יברך על הביטול — שכתב שם וזה לשונו, וקשה הא בלא"ה צריך לבדוק במקום שהוא שם, ושם מברך וממילא נכלל הביטול במה שמבטל כל החמץ שברשותו, וצ"ל דמפרש ויוצא בשיירא מיירי בענין שאינו בודק במקום שהוא שם, כגון שאין לו חדר מיוחד שם" וכו' עכ"ל, ואחר כך סיים "ומשמע מזה דאדם שאין לו חדר אף שכתב הרמ"א [סוף סימן תל"ג] שהכיסים ובתי ידים שנותנין בהם חמץ צריכים בדיקה, מכל מקום אינו מברך עליהם, דאל"כ

סימן ז

מאות זהובים ממטבע הנהוגה [ובס' ברורי מדות והשיעורין הג"ל העיר דזה מגיע ליותר מחמשה ק"ג וחצי כסף צרוף אם כן הי' צריך להיות שיעור כתובה לערך ג' מאה דאלאר —] אבל אי אפשר להוציא מיד הבעל יותר מחמשים דאלאר כנלע"ד.

(ב) ואודות שאלתו בתינוק שנולד מ' מינוט לאחר השקיעה אימתי מלין אם ביומו או למחר — נלע"ד פשוט דמלין אותו למחר אפילו בחול וכל שכן בנולד בשבת קודש — ואפילו נולד איוה מינוטין אחר השקיעה הוא בין השמשות. דלחומרא חוששין לשיטת הגאונים ז"ל דסברי דמתחלת השקיעה הוא בין השמשות, אם כן יש חשש של גימול, תוך ח' אם גימול ביומו, ע"כ מלין אותו למחר, כן פסק הגאון בעל מנח"א ז"ל למעשה בחיבורו והנהגה כן בעירו וכן בכמה מקומות, דאם כי פסקינן כר"ת דנ"ח וחצי מינוט לאחר השקיעה הוא יום וע"כ מחמירין בשבת קודש כמותו וצריך לשהות ע"ב מינוט מתחילת השקיעה דיהא מוצש"ק, אבל בעש"ק לא נהיגין כוותיה, אם כי המחבר באו"ח (סימן רס"א) הקיל גם כן כר"ת בעש"ק, (עיי' שם, ובדבר זה כבר האריכו הפוסקים) אבל לדינא כן

בעזה"י אור ליום ג' לסדר ויגש תשט"ז ברוקלין יצ"ו.

שוכט"ס לכבוד ידידי מחו' הרב הגאון

שלשלת היוחסין וכו' כש"ת

מו"ה משה דוד יונגרייז שליט"א

הרב מסוואליאווה וכאל"ש

אחדשת"ה, מכתבו הנעים מלא ד"ת קבלתי לנכון,

וכעת באתי בתשובה מאהבה על דבריו.

אצרות התורה
אצרות השות

(א) אודות שיעור כתובה כאן, אם כי לא בא מעשה לידי, אבל לדינא נלע"ד דכתובה דאורייתא דהוא חמשים סלעים בכסף צורי כמבואר ברמ"א אה"ע סימן ס"ו סעיף ו' ובאחרונים, אם כן הוי השיעור עשרה פעמים כשיעור פדיון הבן דהוא ה' סלעים, וכיון דכאן נתפשט הנהגה ששיעור פדיון הבן הוא ה' דאלאר — ומתאים לדברי הגר"א דמשערין בכל מקום לפי המעות שלהם אפי' גדול בשיעורו — אם כן שיעור כתובה הוא חמשים דאלאר דיש בזה כסף צרוף לערך קילא — ובספר ברורי המדות והשיעורין הביא דהשיעור ה' סלעים הם לערך 95 גראם אם כן שיעור כתובה לערך קילא, אבל הח"ס בחלק ששי (סימן ל') הביא שנוהגים במדינתנו — היינו באונגריין — לגבות לבתולה ד'

(ד) ומה שהעיר הדר"ג שליט"א על דברי רש"י (פרשת וישב) בקרא וישחטו שעיר עזים דזה הי' יען שדמו דומה לדם אדם, והעיר בצדק מגמ' יומא (דף ג' ע"ב) דדם שעיר חיות ודם פר סומק, ואם כן הקושיא בכפלים דלמה לא שחטו פר דדמו סומק ויותר דומה לשל אדם, ובמה ששחטו שעיר הלא דמו חיות ואין דומה לשל אדם דהוא אדום — והיא הערה נכונה.

אבל לענ"ד על כרחך הכוונה בגמ' לא הי' לומר בהחלט דדם שעיר חיות דאטו דם שעיר חיות הוא, והלא ^{אין צורך להעיר} רואים שדמו אדום, אלא עכ"ה הפירוש, דלגבי דם פר שאדום ביותר הוה דם שעיר כחיות, ולכן גם אם טבלו הכתונת בדם שעיר שפיר היו יכולים לרמות את יעקב שיסבור שזה דם יוסף מפני שעכ"פ דומה במקצת, ולא ירגיש, כיון דאין לפניו שני מיני דמים של אדם ושל שעיר שיבחין ואי קשיא דלמה לא שחטו פר דאפשר יותר דומה לשל אדם — נראה לי דלא הי' להם מן המוכן דם פר, דהם היו רועי צאן ולא רועי בקר כמבואר בקרא, ורצו לשלוח לאביהם מהרה, ע"כ לא שחטו פר רק שעיר שדומה במקצת לדם אדם.

(ה) ועיין מהר"ם שיף גיטין דף ג' ע"ב בהא דדם זכרי דאמרו דהוא דם זבחים אייתי דמי ולא אידמי דהביא בשם חזקוני [פרשת וישב] דהעיר אדברי רש"י מגמרא הנ"ל דהרי אינו דומה — והחזקוני תירץ יען דהיו מעורבין כמה מיני דמים — ומהר"ם שיף כתב דכששניהם יחד [כמו בגמרא גיטין הנ"ל] ניכר ההבדל, מה שאין כן ביעקב לא היה לו ב' מיני דמים — ומוזה יש סיוע למה שכתבתי לעיל

חוץ לענין מילה כשנולד תינוק לערך חצי שעה אחר שקיעת החמה ונראה חשכת לילה אזי חושבים ליום שלאחריו, שחוששין לדעת המנ"כ אשר האריך הרבה שגם דעת הר"ת הוא רק בא"י שיום ולילה שוין, אבל במקומות שאין יום ולילה שוין יש לחשוב שיעור ג' מילין ורביע לפי ערך שעות היום וד"ל, וחזק לענין הדלקת הנרות של שבת שמדליקין קודם שקיעה הראשונה, עכ"ל המכתב, והאריך עו"ש בהמסתעף לזה, ולא העתקתי אלא הנוגע להדברים שנשמעו מכ"ק מורי הגה"ק מסאטמאר שליט"א. [יהושע]

הוא דאנו צריכין לחשוש לחומרא לכל השיטות. ולא אחד דמרן הח"ס או"ח (סי' פ') כתב לענין מילה גם כן כשיטת ר"ת וכן בשו"ת ערוה"ב או"ח סימן ס"ו כתב כן, אבל לפי ששמעתי עדותו של הה"ג כש"ת מ' יעקב סניעדערס הי"ו כעת רב בבאזל, שבפ"ב פוסקין דאם נולד לאחר השקיעה מלין למחר וכן נהגו גם כן בפעסט אם כן בודאי יש לנהוג כן.

ג) אמנם כדי לחוש לשיטת היראים (המובא במגן אברהם סימן רס"א) דתחילת השקיעה הוה לילה, ואם כן קודם השקיעה הוה בין השמשות — [דכאן חוששין בעש"ק לשיטת היראים] ע"כ מדליקין ט"ו מינוט קודם השקיעה, וכמה רבנים מחמירין להדליק י"ח מינוט קודם, לצאת גם שיטת רמב"ם דמיל הוא כ"ד מינוט, א"כ ג' רביעי מיל דהוא שיעור בין השמשות הוא י"ח מינוט [אבל בעו"ה מקילין במוצש"ק שלא לחוש לשיטת ר"ת ה' יכפר בעדם] אבל לענין מילה לא ראיתי לחוש לשיטה זו בודאי אם נולד אפילו מינוט קודם השקיעה מלין באותו יום כנלע"ד.

ודע דאם כי באגרות סופרים מכתב מ"ח הביא דמרן רעק"א נהג כר"ת בין להקל ובין להחמיר — והיינו אפי' נולד בשבת נ"ח וחצי מינוט לאחר השקיעה מל בשבת — וכן שמעתי מאדמו"ר הגה"ק מסאטמאר שליט"א שגם בבעלו נהגו כן *) וחם וחלילה להרים ראשי בגד דעת קדושים שכוחם גדול להכריע, אבל הנלע"ד כתבתי רק לדעת ג"כ מה שמבואר ונקבע ע"י מנהג פוסקים אחרונים שחוששין לשיטת הגאונים דמשקיעה הוה בין השמשות.

(*) זה לשון הספר בין השמשות (להגה"צ הרב מיאדיטשוב ז"ל) וכן יש לנו בקבלה מאבותינו הקדושים, וכן שמעתי מדודי הרה"צ והקדוש ממאשציסק זצלה"ה ששמע כן מהרה"צ והקדוש וכו' מוהר"ש מבעלז זי"ע לחשוב תמיד בשוה שעה וחומש שעה לענין יציאות השבת, וכן נכתב (בשנת תרס"ו) מבעלז, וז"ל במכתבו אלי, ונידון בין השמשות איך יחשבו בפה בבית אדמו"ר הה"צ שליט"א, כן הדבר, כי חושבים כדעת הר"ת ז"ל שעה וי"ב מינוט אחר שקיעת החמה לביהש"ש בין לקולא בין לחומרא,

דל"ק מיומא הנ"ל דשם לגבי דם פר הוא כחור מה שאין כן בפני עצמו הוא אדום ודומה לשל אדם — הן בחור — הן זקן — דומה במקצת.

(ו) ומה שהביא מגמרא דע"ז דף י"ז וברש"י דנוהגין לנשק ידי או"א ומי שגדול ממנו סמך למה שעושים כעת זה נכון — ודברי מגן אברהם בשם האריז"ל [ריש סימן רע"ד] לנשק ידי אמו בליל ש"ק הוא עפ"י סוד מדכתב דוקא ידי אמו ולא ידי אביו או רבו. ואגב אעיר שלא הבינתי למה הביא המג"א את דברי האריז"ל כאן כי לענ"ד מקומו הנכון בריש סימן רע"א קודם קידוש דכן מבואר בדברי האריז"ל דכשבא מבית הכנסת קודם קידוש ינשק ידי אמו [והבאה"ט ז"ל הביא דברי האריז"ל בסימן רס"ב — וגם זה לענ"ד שלא במקומו הוא] וידעתי שהגאון בעל מנח"א ז"ל נהג כן לנשק ידי אמו, וכן מרן הערוה"ב ז"ל אבל משאר גדולים לא שמעתי שינהגו כן ובבה"ט נראה דזהו כשהיא מברכת אותו, וכעת לא נשמע דהאם מברכתו רק האב מברך בני ביתו ואז הם מנשקים ידי האב. ואין להאריך ביותר בענינים כאלו כמובן.

(ז) ואודות השאלה בענין לפתוח סערדינען או קאנזערווען בשבת נלע"ד דשרי, ואם כי המנ"ש [סימן פ' סעיף קטן קס"ד] הביא בשם התל"ד לאסור עפ"י דברי מגן אברהם [סימן שי"ד סעיף קטן י"ג] דבכלי גמור אסור לחתוך עיין שם, אבל מיד לאח"ז הביא מדברי פרמ"ג להקל בכלי קטן עי"ב והעולם עושין כן, ובעלי הוראה ואני בתוכם מתירין ג"כ כשנצרך לו המאכל לסעודת שבת, אבל דוקא באלו הסערדינען דזורקין הקופסאות שלהם אחר האכילה אבל לא בהקופסאות של הקאנזערוון הגדולים דמשתמשים בהם אחר כך.

(ח) ולענ"ד יש להביא ראיה לזה החילוק בין כלי קטן לגדול מרמב"ם פ"ה [בהל' כלים הלכה ז'] שכתב "וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה — והטעם דלא הוה כלי רק כשעשה להשתמש בה, אבל לא כשנעשה להשליכה תיכף עי"ב ואם כן יש לומר לענ"ד דגם לענין שבת לא

הוה כלי אם נעשה לאכול מה שבתוכה ולהשליכה אח"כ כאלו הכלי סערדינען הקטנים, ואם כי לענין עשיית כלי לא הייתו סומך על סברתי, אבל לענין סתירת כלי דלא הוה רק דרבנן, יש לסמוך על זה, ודמי באמת לחותלות בסימן שי"ד דההיתר ג"כ יען דלאו כלים גמורים הם, עי"ש, ואומר עוד בנדון דידן דלענ"ד הה"ד דאין מק"ט הני סערדינען שאכטלען עפ"י דברי רמב"ם הנ"ל [והראתי דברי רמב"ם הללו לאדמו"ר הגה"ק מסאטמאר שליט"א לענין דאין לעשות קידוש בפעפיר גלעזער דמשליכין אותם לאחר שתיה, והודה לדברי. ואכמ"ל בזה].

(ט) ובענין לפתוח אויטא בשבת ליטול משם איזה דבר היתר ששכח או שרוצה לישן שם — נלענ"ד לומר היתר, והיינו כשאי אפשר לו בלא זה — וטעם הוראתי משום דלענ"ד יש לומר דאויטא לא הוה מוקצה דמוקצה שייך בכלים [כמבואר בכל הסוגיא בשבת דף קכ"ג] אבל לא באוהל אפילו אוהל המטלטל ואם כן כלי שיש בו שיעור מ' סאה דהוה כמו אוהל לענין כל דבר, והאויטא בודאי יש בו ג"כ מ' סאה דנחשב גם הגלגלים [עיין במג"א ומחצית השקל ריש סימן שי"ד] אם כן אין בו מוקצה וזה דבר חדש אבל לענ"ד כעת לא ראיתי סתירה לזה.

ועוד נלע"ד אפילו יהא שייך בו מוקצה מכל מקום הוה כלי שמלאכתו לאיסור דמפורש דינו [בסימן ש"ח] דמותר לטלטל לצורך גופו או מקומו, אם כן פתיחת הקאר אפילו נימא דבמקצת הדבר שייך טלטול מוקצה [כמו בסימן שי"א לזוז אבר מהמת] מכל מקום הא זה לצורך גופו ושרי וכן לישן בו ומנדנד אותו הוה לצורך גופו להשתמש בו ושרי. ולבד זה יש לצרף מה שי"ל דדשא"מ הוא מה שמנדנד אותו ואפילו הוה פסיק רישא, צריך עיון אם בטלטול מוקצה אסרו פסיק רישא ואכמ"ל בזה — ולכן נראה לענ"ד דמותר להשתמש בקאר לצורך גופו אם אי אפשר בענין אחר [ועיין משנה ברורה סימן ש"ח סעיף קטן י"ב דרק אם אין לו דבר היתר, התירו בזה. עי"ש].

ובזה אצא ואומר שלום למר ולתורתו.

ידידו דושת"ה ברגשי כבוד ואה"ר,

יעקב סג"ל לעבאוויטש